

MAČACÍ KOŽUCH A ŤAVA PRI ČÍNSKOM MÚRE

遠
東
的
奇
聞
趣
事

Vešele pripovedki z vichodu.

Ľemže z Dal'keho.

Dominika Sakmárová

2016

IN
SPI
RA

PUBLISHING

MAČACÍ KOŽUCH A ŤAVA PRI ČÍNSKOM MÚRE

Vešele prípovedki z vichodu.

Ľemže z Dalekeho.

Dominika Sakmárová

Dominika Sakmárová

MAČACÍ KOŽUCH A ŤAVA PRI ČÍNSKOM MÚRE

Vešele pripovidki z vichodu. Lemže z Dalekeho.

1. vydanie, 2020

Copyright © Dominika Sakmárová, 2020

Vydalo vydavateľstvo inspira publishing s. r. o. v roku 2020

Grafický návrh a spracovanie obálky: Lukáš Maxim

Jazyková korektúra: inspira publishing s. r. o.

ISBN: 978-80-99949-09-7

Všetky práva vyhradené.

Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná ani šírená v akejkoľvek forme alebo akýmikoľvek prostriedkami bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

2016
IN
SPI
RA
PUBLISHING

www.inspirapublishing.eu

OBSAH

Úvod	9
------------	---

I. TAIWAN: Tunajší duchovia vedia chodiť len rovno

1. Darčekový zemiak s mašličkou	12
2. Kulukulu	15
3. S duchmi neradno žartovať	18
4. Kňažka v teplákoch	20
5. Kúzelná domácnosť	23
6. Okno bez výhľadu	26
7. Duchovia majú divné chute	29
8. Dávajte pozor na svoju kobru	32
9. Baliček s Horalkami	36
10. Šifrovaný jazyk	39
11. Na pláž jedine potme	42
12. Utrpenie na ihrisku	44
13. Domorodci v botaskách	47
14. Škólka nie je na hranie	50
15. Politická výchova a cibuľové placky	53
16. Darovaná žirafa z cudziny	56
17. LÚBIM ŤA sa nehovorí	59
18. Obrúčka len na pol prsta	62
19. Nadčasy sa pracujú pri bare	65
20. Klub hľadačov pokladov	69
21. Obliekaj sa pekne, kráčaj pomaly	72
22. Odpadkový paradox	75
23. Písomky na taiwanský spôsob	78

24. Na štvrté výťah nechodí	81
25. Vypočítavač osudu	85
26. Si môj leukoplast	89
27. Ako si vyrobiť západné oči	92
28. Prečo by niekto kradol dáždník?	96
29. Konečná v poli	100
30. Dvojčatá Lenin a Marx a chudák planktón	103
31. Skúter pre štyroch a psa	106
32. Šťastie treba investovať	110
33. Pozval ťa Ježiš na párty?	114
34. Mačka nemá nič na práci	117
35. Bosý zlodej a dračie bábätká	120
36. Rozbíjaj sa bezpečne alebo Ako prekabátiť nešťastie	123
37. V zime sú najlepšie kraťasy	127
38. Tabletkový ruženec	131
39. Kartónová kaša a rybie oči	135
40. Živé bilbordy	140
41. Trojnásobný Valentín a tisíc žeriavov	144
42. Rúško namiesto mejkapu	148
43. Now you happy	151

II. SLOVENSKO: Tu nie sú žiadni ľudia, iba samé stromy

44. Ako dostať maslo na chlieb	156
45. Migranti s čučoriedkami	159
46. Tu dobre	161
47. Tata, Kata a veselé kňučanie	164
48. Krajina nepohodlia	167
49. Dedinská odborníčka na ázijských turistov	170
50. Budúcnosť je za nami	173

III. ČÍNA: Načo chodiť do Európy, keď tu majú všetko?

51. Ako na koncerte Madonny	178
52. Slovenka, čo dojí kozičky	181
53. Po chodníku sa nechodí	183
54. Prázdny chl p	185
55. Južná a severná Hana	188
56. Nie prečo	190
57. Deň, keď pršali ryby	194
58. Cigaretové úplatky	196
59. Ale doma pľuješ normálne, nie?	200
60. Drevený Potkan	203
61. Sliz v taške a vyvenčené izbové kvety	207
62. Hlavne nepíš, čo si myslíš	211
63. Uväznení na vrátnici	214
64. Zázračný Almaz a putovné dvere	217
65. Cestovanie v ľahu	222
66. Mačací kožuch a ťava pri Čínskom múre	227
67. Drevený betón a plastové kvety	231
68. Na krajčírskom trhu	235
69. Vešelo še dzifče, vešelo še trimaj	239
70. Röntgen kabáta na pamiatku	243
71. Dvaja Fu a ja	246
72. Návštevné hodiny? Neexistujú... ..	248
73. Nemáš peniaze, máš jazvy	250
Na koniec	253
O autorke	254
Fotopríloha	255

Úvod

Začiatok môjho príbehu môže pôsobiť nanajvýš všedne, pretože sa za ním neukrýva žiaden zázrak ani osudová náhoda. Len taký normálny život.

Prečo čínština? Prečo práve Taiwan? Prečo Čína?

Úprimne povedané, nebol za tým nijaký vznešený zámer. Nevydala som sa ani na mystickú cestu za hľadáním pokoja, filozofiou feng-šuej alebo čajovými rituálmi. Práve naopak, naďalej veselo pijem Pigi čaj. Dochutený sirupom.

Čínština mi jednoducho prišla do cesty, tvárila sa zaujímavo a komplikovane, a zahrála tak na moju citlivú strunku. Vraj jeden z najťažších jazykov na svete. *Tak to uvidíme, kto z koho* – povedala som si. Celé noci som teda presedela nad úlohami a diktátmi z čínštiny. Vlastne počas toho celého jedného roka si na slnko ani nespomínam. Do školy som chodievala ešte pred jeho východom, a vracala som sa až večer po zotmení.

Do ďalekej Ázie som sa vybrala s veľkým nadšením, nebolo to však nadšenie pre typické turistické lákadlá ako Veľký čínsky múr alebo mrakodrap Taipei 101. Moje zážitky nie sú ani zďaleka bombastické, a v podstate ani veľmi cestovateľské. Chcela som len tak normálne žiť a pozorovať, ako žijú bežní ľudia na opačnom konci zemegule. Tie najväčšie dobrodružstvá ma tak čakali v domácnostiach, v rodinách a v zastrčených reštauráciách i nenápadných obchodíkoch. Moje zápisy teda nie sú cestopisom v pravom zmysle slova, veď väčšinu času som viac-menej strávila na jednom mieste. Je to napoly denník, napoly mozaika obyčajného života, ktorý pripadal neobyčajný iba mne.

TAIWAN

Tunajší duchovia vedia chodiť len rovno

Darčekový zemiak s mašličkou

Keď som mala prvýkrát odísť na Taiwan, rodičia zalamovali rukami: „Veď tam zahynieš od hladu!“

Hrdinsky som ich upokojovala, že vôbec nie som náročná. Dieťaťu z kopcov predsa stačia len tie najzákladnejšie suroviny – chlieb, zemiaky a mlieko.

Hádajte, čo sa dá na Taiwane najťažšie zohnať. Chlieb, zemiaky a mlieko. Presne v tomto poradí. Vlastne nie, ešte som zabudla na mak.

Raz mi v akomsi poblúznení mysle napadlo priblížiť Taiwancom slovenskú kuchyňu – tak, že im uvarím makové pirohy.

„Kde by sa dal kúpiť mak?“ vyzvedala som.

„Mak? To čo je?“

(nasledovalo listovanie v slovníku)

„ČO SI NORMÁLNA?! Veď to je DROGA! TOTO na Slovensku jedávajúce?!“

Musela som toho nečakane veľa vysvetľovať, a nielen o maku. Bodaj by aj nie, keď to, čo oni nazývajú chlebom, chutí ako nepodarená vianočka. Navyše, ten akožechlieb mával zakaždým podivné farby, ako svetlofialová, bledooranžová alebo zelenkáva – to bol chlieb s príchuťou čaju, samozrejme. Kamarátky ho jedávali zásadne ako dezert, a zásadne s výčitkami svedomia, lebo vraj sa z neho ukrutne rýchlo priberá.

Mala som k tomu naporúdzi pohotovú poznámku, že legendárna konkubína Jang Kuej-fej sa kedysi stala láskou čínskeho cisára práve preto. Páčilo sa mu, že jej tukové vrstvy vyzerajú, akoby bola celá poskladaná z nefritových prstienkov. Z nejakého dôvodu však tento argument nezavážil.

V supermarkete sa v oddelení mliečnych výrobkov nachádzalo toto: dva druhy mlieka, ktoré chutilo ako voda; jeden druh plátkového syra a dva druhy jogurtov. Občas tam bývalo aj maslo, ale iba slané, a vôbec sa nedalo s tým sladkým akožechlebom jesť. To bolo celé slávne mliečne oddelenie. Zmestilo sa do jedného maličkého regálu.

Výpravy do supermarketov pre mňa bývali vždy dobrodružné. Jednoznačne najdobrodružnejším bolo hľadanie tampónov. To sa ukázalo byť skutočnou výzvou, lebo očividne bolo úpornou snahou všetkých zamestnancov, aby to jediné balenie, ktoré mali, ukryli čo najvyššie a úplne mimo dohľadu zákazníka. Také veci predsa nemá byť vidieť, a aj kamarátky sa červenali, len čo som to spomenula. Európska výška mi vtedy veľmi pomohla.

Bola som z toho smutná, a bolo to na mne zrejme aj vidieť. Myslím kvôli jedlu, nie kvôli tým tampónom. Akoby to nestačilo, v každom liste a telefonáte z domova sa mi blízki nezabudli zveriť s farbistým popisom toho, čo mali na večeru, aké to bolo chutné, a že aj ja by som si na tom určite pochutila. Doteraz neviem, či mi to malo vylepšiť náladu, alebo to bola krutá škodoradosť.

Potom som jedného dňa prišla do školy, a tam ma čakal zemiak. Jeden jediný zemiak, dokonca previazaný mašličkou, a za zemiakom spolužiaci, nastúpení v rade s úsmevmi od ucha k uchu.

„Domi, ty si stále básnila o zemiakoch, a tak sme ti jeden zohnali. Ako darček!“

Skoro mi vyhľadli slzy, také milé gesto to bolo. S bázňou som zemiak vzala a uložila ho na čestné miesto. Aj by som si ho bola uvarila, ale nemali sme kuchyňu. Ani ja a ani jeden z mojich známych, však načo aj. Miesta je málo, varenie zaberá zbytočne veľa času... A kto by sa ním trápil, keď v reštauráciách sa dá aj tak najesť omnoho lacnejšie?

Moja známa Kaiti, matka dvoch detí, v byte síce kuchyňu mala, ale iba na parádu. Nezabudla sa mi popýšiť tým, že zásadne nevarí. Keď jej detičky večer prišli zo školy, obratom ich poslala na späť na ulicu kúpiť si jedlo. Deti sa po chvíli vrátili aj s večerou. Mladší zo synov potiahol mamu za rukáv, že taký veľký kus mäsa nerozhryzie. Nato Kaiti pohotovo vzala nožnice a mäsko postrihala na drobné kúsky. A večera bola vybavená.

Príbeh zemiaka sa napokon skončil tragicky. Celý deň som premýšľala, čo s ním. Tolko teoretických možností, a taká bezmocnosť! A potom som si kamsi odbehla, a zemiak doslova z hodiny na hodinu splesnival takým extrémnym spôsobom, ako je to možné len v subtrópech. Odohnala som z neho zopár jašteričiek a hemžiaci sa hmyz, a slávnostne som ho vyhodila.

Kulukulu

A tak som sa musela prispôbiť. V reštauráciách som najprv vyberala jedlá naslepo. *Skúsiť treba všetko* – vravela som si. Taiwanský štýl jedálneho lístka k tomu človeka priam nabádal. Na kúsku papiera boli pod sebou vypísané všetky položky menu, vedľa nich políčko na zaškrtnutie ako v lotérii. Však to aj bola lotéria, a prehraná, súdiac podľa toho, ako mi potom bývalo strašne zle. Zistila som, že – rovnako ako v lotérii – náhodný výber nestojí za nič ani v prípade jedál.

Začala som teda práce študovať jedálne lístky. Vždy som ako prvé vylúčila tie jedlá, ktoré mali v názve znak pre hmyz. Väčšinou to bývali ustrice a krevety, ale – ach, tá zradná čínština – mohol to byť aj med. Alebo had, alebo šváb. Šváby zvyčajne na tanieri neponúkali, ale občas sa tam priplietli. Ako raz ten chudák. Teda neviem, či sa tá vypasená potvora dala nazvať chudákom. Vyliezol na stôl deduškovi v mojej obľúbenej reštaurácii, práve keď rukami miesil cesto na pirôžky. Duchaprítomne švába pripučil, odhodil a pokračoval v miesení cesta, akoby sa nechumelilo.

Potom sme raz s Johnnym a Tatou dostali pozvanie na jednu oficiálnu večeru. Tí dvaja okamžite súhlasili aj za mňa, a nikomu vôbec neprekážalo, že reštaurácia je v meste vzdialenom štyri hodiny cesty. Ale Johnny to ospravedlňoval tým, že je to vychýrený podnik, kde podávajú tradičné jedlá domorodcov. A čo by predsa Taiwanci neurobili kvôli jedlu.

Náš autobus stúpala do hôr a Tata mi popisovala, ako práve do týchto kopcov kedysi chodievala s rodinou na túry. Ako to tu býva zvykom, nabalili si so sebou hrnce, panvice, misky, tanierre, prenosné variče a hromadu jedla, a s týmto nákladom vyšli na kopec. Tam to všetko rozložili, uvarili na variči obed, najedli

sa, a pobrali sa naspäť domov. Turistika. Tata nevedela pochopiť, prečo by si ľudia mali do hôr niešť nejakú zabalenú desiatu.

„A čo potom v tých horách robíte?“ pýtala sa.

Po tomto vysvetlení sa mi už nezдалo ani trochu divné, že za jedlom cestujeme tak ďaleko. Na Taiwane je jedlo úplne legítimným cieľom cestovania.

Konečne sme dorazili. *Kulukulu* – stálo napísané nad vchodom.

„Aký poetický názov,“ zasnívala som sa. „Čo to znamená?“

„To je zvuk škvŕkania v bruchu,“ poznamenala Tata sucho.

Nik sa ma neopýtal, čo si dám. Rovno mi objednali pečené divé holuby, lebo to vraj musím ochutnať. Holúbätká mali mäsa tak na dve sústa, a ešte sa na mňa žalostne dívali mŕtvymi očami. Prísediaci zostali v rozpakoch, prečo som na tanieri nechala nezjedené hlavičky so zobáčikmi...

Ako obyčajne, po večeri začali ostatní hostia snovať dobrodružné plány o návšteve Slovenska.

„Čo teda u vás jedávajú? Ach, nerastie tam ryža? A čo potom jedávajú ako prílohu? Zemiaky? Ale veď z toho sa hrozne príberá. To je neakceptovateľné!“

„A máte aspoň instantné rezance?“ pýtal sa ktosi ďalší.

Keď som ich ubezpečila, že máme, spokojne pokyvkali hlavami a zhodli sa, že v tom prípade je teda bezpečné Slovensko navštíviť.

Bol už neskorý večer, keď sme vyšli z reštaurácie von. V záhrade naokolo boli rozmiestnené klieťky s domácimi zvieratami – ako atrakcia pre turistov. Pobehovalo tam aj niekoľko králikov solídnej veľkosti. Len tak mimochodom som podotkla, že mi ide chuť na králičiu polievku, a okamžite som si vyslúžila pohľady plné opovrhnutia.

„U vás sa jedia králiky? Prepána, to je ale nekultúrne, veď to sú domáci miláčikovia!“ pohoršovali sa dámy.

„Však u vás sa jedia psy.“ A všetky druhy hmyzu – chcela som dodať, ale prerušili ma.

„No tak to pozor!“ ohradili sa. „Psy jedia iba barbari. Čiže Číňania a Kórejci,“ celkom bez hanby zagánili na môjho kórejského kamaráta, ktorý sa tam zhodou náhod ocitol, „ale my na Taiwane v žiadnom prípade!“ Vymenili si medzi sebou zhrozené pohľady, a bolo jasné, že na Slovensko už teda rozhodne nepôjdu.

Kórejský kamarát ani trochu nevyzeral, že by sa ho to nejako dotklo. Ale možno to bolo aj tým, že po čínsky až tak dobre nerozumel.

„Príď ma raz navštíviť, dáme si polievku z králiku,“ pošepkala som mu.

Tvár sa mu od radosti rozžiarila. „A ja ti spravím polievku s psím mäsom. Pokojne aj hneď ako sa vrátim. Len musím zohnať materiál, rozumieš...“ žmurkol na mňa.

Takže rozumel. Snažila som sa o úprimný úsmev. Materiál?

Potom celou cestou pokukoval po túlavých psoch na uliciach. Ja som nevedela, či sa mám smiať, alebo strachovať kvôli tomu, čo ma čaká. Ale predsa len – v ten večer sme si my, dvaja barbari, najväčšmi rozumeli a bolo nám dobre.

S duchmi neradno žartovať

Na Taiwane chutí čaj inak než na Slovensku. Nakoniec, väčšina ľudí predpokladá, že tu sa pije pravý, poctivý čaj, ako má byť. Ale pravý čaj, nech už to znamená čokoľvek, nemusí byť lepší čaj. Keď prišla Tata na Slovensko a ochutnala starý dobrý Pigi, tak jej zachutil, že odvtedy si ho necháva na Taiwan pravidelne posilať. Toľko teda o čínskom čaji.

Tata je Taiwanka, a vlastne aj moja najmilšia osoba z celého Taiwanu. Ak sú tamojší ľudia nízki a štíhli, tak Tata je ešte menšia a ešte viac chudučká; siahala mi sotva po plecia. Tata tiež zbožňuje všetko slovenské – nielen čaj, ale aj hruškovicu, medovinu, pivo, klobásky a tak ďalej. Vždy, keď sme sa stretli, horlivo si zapisovala nové slovenské slovíčka. Jej obľúbené slovné spojenie je *super zima*. To sa naučila počas návštevy u nás na Spiši – ehm, v júni – a chodila zababušená vo svetri.

A keď spolu telefonujeme, rozhovor začína roztomilým: „Ahoj ako sa maš! (*V jej podaní to znie ako rozkaz.*) Som škola! Dnes som v škola!“

V každom našom rozhovore obyčajne dospeje k tomu istému bodu: aké je Slovensko krásne, ako by sa tam rada vrátila a strávila tam zvyšok života. Beriem to ako kompliment, že sa mi ho podarilo tak pekne spropagovať. Alebo možno to vôbec nie je moja zásluha, a Slovensko je naozaj také super. (To by bol ten lepší prípad.)

Ak vám znie meno Tata podivne, vedzte, že Tata sa v skutočnosti volá úplne inak.

To sme si tak sedeli, celá rodina, u nás na dvore – babky, tetky, starí, mladí – a všetci vyzvedali, ktože to taiwanské dievča je.

„Volam sa &#gt;@*Ł\$β□&*.“ (Prepis čínštiny, ako asi znie laickému slovenskému uchu.)

Rodina si vymenila zmätené pohľady. „Čože? Ako?“

„Počuj, skús nejakú ľahšiu verziu,“ pošepkala som jej.

„Tchang-tchang,“ povedala svoju prezývku, a slovenské uši to pohotovo prekrstili na Tata.

„Ech,“ mávla rukou teta, „to kto si má pamätať. Budeš Anička.“

Tata sa slovenskému menu nesmierne potešila, a odvtedy ho všade a s radosťou používa. Ale pre nás už žartom zostala Tata.

Používať toľko mien, to znie ako riadny zmätok. Nie však v Ázii. Podľa tradície tam človek kedysi vystriedal počas života peknú kôpku mien.

„To máš tak,“ vypočítavala Tata, „najprv sa dávalo mliečne meno, určené pre bábätko. Potom pri nástupe do školy zas knižné meno, potom štandardné meno, medzi priateľmi ešte prezývka, potom anglické meno...“

„Mliečne meno?“ zastavila som ju. „Veď to máme aj u nás. Rodičia bežne používajú pre deti rôzne milé zdrobneniny.“

„Nie, nie, nie!“ zdesila sa Tata. „Milé meno nie je bezpečné. Mliečne meno musí byť práveže škaredé, aby odplašilo zlých duchov!“

A tak kým u nás volajú rodičia dieťa *moje zlatičko*, *moje srdiečko*, tak v duchu čínskej tradície mohli volať bábätko trebárs *môj švábik*, *psie žrádielko* alebo *prasací rypák*. S duchmi sa predsa nežartuje. Prípadne – ako ma poučila Tata – keď sa narodil chlapec, ešte ho mohli volať aj dievčenským menom. Potom o neho ani len tí duchovia nemali záujem.

„Dnes to už, našťastie, nie je ako kedysi,“ dodala nakoniec. „Hlavne pre nás ženy. Vieš, jedna moja známa bola druhou dcérou v poradí, a tak si rodičia s jej menom veľmi nelámali hlavu. Dostala mliečne meno, ktoré proste znamenalo želanie, aby už po nej konečne prišiel aj syn.“

Kňažka v teplákoch

Neviem presne, aké náboženstvo Tata vyznáva, ale zrejme to bude nejaká taiwanská ľudová viera. Okolo krku vždy nosí ochranné vyšívané vrecúško, a v izbe má malý oltárik s kameňom, ku ktorému sa so všetkou vážnosťou modlí. Vraj vo vnútri, v tom kameni, je duch – dozvedela som sa od nej, a zo slušnosti som sa na viac nepýtala.

Rýchlo som zistila, že niekedy je lepšie nevypytovať sa. Ako vtedy, keď som bola s Tatou a jej rodinou na príjemnej akcii v meste. Počas cesty domov mi oznámili, že ak mi to neprekáža, ešte sa na pár minút niekde zastavíme.

Zaviedli ma na miesto, ktoré vyzeralo ako obyčajná izba, ibaže táto bola preplnená oltárikmi a soškami božstiev najpodivnejších farieb a podôb. Tata mi s pokojom oznámila, že sa so sestrami v poslednom čase necítia dobre. Príznaky, ktoré opisovala, pripomínali urieknutie; ako keď sa na Slovensku hovorí, že niekomu *prišlo z očí*.

Tata a jej sestry sa jedna po druhej usadili na malú stoličku v strede miestnosti. Potom prišla postaršia žena v teplákoch, asi kňažka. Začala sa zúrivo modliť, rozhadzovať rukami okolo seba, ako keby bojovala s niečím neviditeľným. Následne páčila modlitebné papieriky a veľa kadidla, podchvíľou vybiehala až na ulicu, a celkovo pôsobila naozaj nahnevane.

Kým sa toto všetko dialo, ostatné sestry sedeli pri stene na lavičke a listovali si v módnych časopisoch, ktoré tam boli naukladané pre znudených veriaciach, čakajúcich na rituál. No a ja som sa snažila tváriť pokojne – akože to, že niekto vyháňa duchov z mojej kamarátky, je úplne normálna a bežná vec.